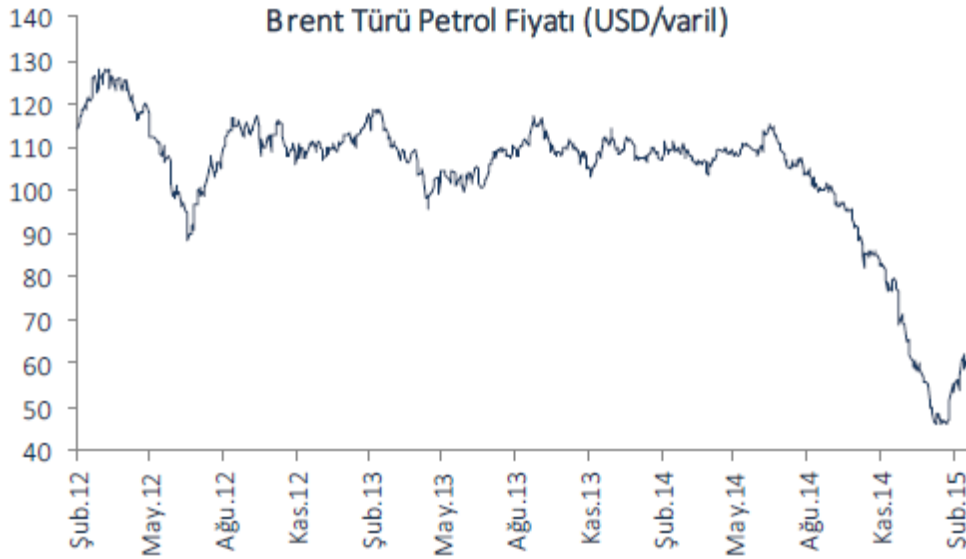

1. GİRİŞ

2014 yılında esmeye başlayan soğuk savaş rüzgarları, bu sefer sadece iki ülke arasında değil ülke, bölge ve kıtalar arasında etkili olmuş ve birçok başrol oyuncusuyla 2014 yılında başlayan ve günümüzde hala devam eden ve sonu pek de tahmin edilemeyen bir filme dönüşmüştür. AB ve ABD'nin Rusya'ya yönelik ambargo kararı, Rusya'nın karşı hamle olarak gaz kesme tehdidi ve yine AB ile ABD'ye mal satmama ilanı, **ABD'nin petrol fiyatlarını %200'lerden fazla aşağı çekerek ve çektirerek Rusya'ya karşı yeni bir hamlede bulunması** sadece iki ülke ve AB bölgeyi etkileyeceği zannedilirken; bizim açımızdan başta Türkiye olmak üzere az veya çok birçok ülkeyi etkilemiştir.

İlk tahlilde Rusya'da, 1998 krizinden bu yana en düşük seviyeyi gören Ruble, son süreçte dolar karşısında %50 değer kaybetmiş ve Moskova Borsası da %50.50 düşmüştür. Bu değer kaybı neticesinde Rusya toparlanma için faizleri %17'ye kadar çıkarsa da istediği sonucu elde edememiş ve takip eden süreçte faizi %14'lere tekrar indirmiştir. Faiz artırımlarının her zaman istenilen sonuçlar vermediğini geçtiğimiz yıl Türkiye Merkez Bankası faiz kararlarından sonra bir raporda detaylıca anlatmıştı. Üretim planlarıyla desteklenmeyen faiz kararlarının ancak kısa vadeli çözümler getireceğini de ülke ülke incelemiştik. (Bu rapora Konya Ticaret Odası'nın internet sitesinden ulaşabilirsiniz)

%50'lik değer kaybı bir ülke parası için "güvenilmez" algısına neden olacak kadar yeterli bir değer kaybıdır.

2. RUSYA'DAKİ EKONOMİK DURUM

Ekonomisi büyük oranda petrol ve doğalgaz ihracatına bağlı olan Rusya, yakın zamanda meydana gelen gelişmelerden olumsuz anlamda etkilenmiş ve yerel para birimi Ruble'nin (RUB) sert bir şekilde dalgalanması ve diğer paralar karşısında değer kaybetmesiyle karşı karşıya kalmıştır. Rus ekonomisini etkileyen unsurlar;

- Ukrayna ile yaşanan anlaşmazlıklar ve Kırım'ın ilhaki
- AB ve ABD ile yaşanan ekonomik sorunlar
- Petrol fiyatlarındaki sert düşüşler

olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlara bağlı olarak ekonomideki daralma, talep düşüklüğü ve Ruble'nin %50 değer kaybetmesi Rusya için tehlike çanlarının çalmasına neden olmuştur. **Bunlara bağlı olarak Rusya Merkez Bankası Aralık ayında faizleri %70'lik bir artışla %10,5'ten %17'ye çıkarmıştır. Son olarak Merkez bankası faizleri %15'e tekrar geri çekmiş ve uzun bir süre bu seviyede tutacağı da iddia edilmektedir.**

RUSYA'DAN NOTLAR - 1

%5,5 Rusya Ekonomisi'nin 2015 Yılında Yaşayacağı Küçülme*

%3 Rusya GSYH'nin 2015 Yılında Yaşayacağı Daralma*

%60 Türkiye'nin Doğalgaz İthalatındaki Rusya'nın Payı

*Uluslararası Ekonomistler Tarafından Tahmin Edilen Oranlardır.

3. RUSYA ve TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARİ İLİŞKİLERDE SON DURUM

Rusya'da yaşanan ekonomik krizin Türkiye'yi etkileyeceği en önemli üç sektör; tarım, gıda ve turizmdir. Rusya, 4,5 milyon turistle Almanya'dan sonra Türkiye'ye en fazla turist getiren ülkedir. Son 25 yılda Rusya'da üstlenilen inşaat projelerinin toplamı 50 milyar doların üzerindedir. Ayrıca **Türk şirketlerinin Rusya'da gıda, içecek, cam ve beyaz eşya gibi sektörlerde toplam 10 milyar dolar değerinde yatırımı bulunmaktadır.**

Bu olumsuz gelişmelere rağmen, Türkiye'nin ilk nükleer santrali olması planlanan ve 22 milyar dolarlık proje değeri bulunan Akkuyu Nükleer Santrali Projesi, Rus kamu şirketi tarafından üstlenilmiştir. Bununla birlikte, 1 Aralık 2014'te gerçekleştirilen Türkiye-Rusya Üst

Düzyer İşbirliği Konseyi (ÜDİK) toplantısından sonra **1 Ocak 2015'ten itibaren geçerli olacak şekilde %6 indirim yapılması** ve Türkiye'ye Mavi Akım hattı üzerinden gelen doğalgazın miktarının 3 milyar m³ artırılması kararlaştırılmış ve yürürlüğe konmuştur.

Aynı görüşmede (ÜDİK), Rus gazını Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya taşıması planlanan **Güney Akım Boru Hattı Projesi'nin iptal edildiği**; bunun yerine Türkiye üzerinden geçecek bir boru hattı projesinin ilerleyen dönemlerde söz konusu olabileceği belirtilmiştir.

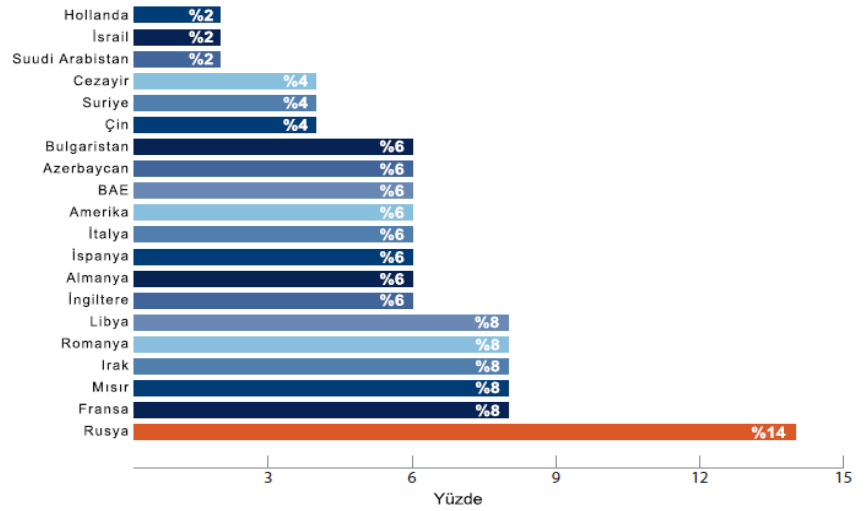
4. RUSYA'DAKİ GELİŞMELERİN TÜRKİYE'DE SEKTÖRLERE OLASI ETKİLERİ

4.1 İnşaat

Türkiye Müteahhitler Birliği'nin hazırladığı rapora göre, yatırım amaçlı projelerde yurt dışı ölkeler listesinde ilk sırayı Rusya almaktadır. Bunun temel nedeni Türk müteahhitlik firmalarının Rusya'ya çok önceleri girmiş olması gösterilebilecektir. 1972-2013 dönemine bakıldığında, Rusya yurt dışı müteahhitlik sektöründe %20'lik payla yine ilk sırada yer almaktadır.

Gelecek yıl Türk yatırımı alacak ölkeler - Rusya, birinci sırada

Türk şirketleri gelecek yıl çok sayıda ölkeye yatırım planlamaktadır. Çoğu durumda, Türk şirketlerin bu ölkelerde önceden gerçeleştirilmiş yatırımları bulunmaktadır.

Rusya'da gerçeleştirilen önemleri projeler, AVM, ofis, fabrika, liman, karayolu, stadyum, otel ve sağlık kompleksi olarak sıralanmaktadır. Ancak Rusya'nın ilk sırada olması, yakın zamanda gerçeleşen Türkiye ve Konya'da inşaat sektörüne dair ihracat baktığımızda, Rusya konusunda büyük soru işaretlere ortaya çıkmaktadır.

RUSYA'DAKİ GELİŞMELERİN, TÜRKİYE'YE VE KONYA'YA OLASI SEKTÖREL ETKİLERİ

Emre Yılmaz

Tablo-1 Konya'nın İnşaat Sektörüne Yönelik Ana Mamul İhracatı

SEKTÖR (1000 \$)	2014 Ocak-Mart	2015 Ocak-Mart	DEĞ.	Konya İhracattaki Pay
Çelik	7.844,41	7.269,07	-7,33%	2%
Çimento Cam Seramik ve Top. Ür.	2.936,24	2.312,18	-21,25%	1%
Demir ve Demir Dışı Metaller	23.052,01	23.874,23	3,57%	7%
TOPLAM	393.567,39	353.516,60	-10,18%	9%

Analiz: Konya'nın inşaat sektörüne yönelik ihracatına bakıldığında geçtiğimiz seneye göre büyük bir düşüş gözlenmiştir. Böyle bir durumda, Rusya'daki yatırımların da durma noktasına geldiğini düşünürsek inşaat sektörü hem **Türkiye hem de Konya için Rusya harici pazarlara yönelmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.**

Tablo-2 Türkiye'nin İnşaat Sektörüne Yönelik Ana Mamul İhracatı

SEKTÖR	2014 Ocak-Mart	2015 Ocak-Mart	DEĞ.
Çelik	25.174,54	17.224,21	-31,58%
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	26.609,12	10.819,78	-59,34%
Demir ve Demir Dışı Metaller	43.001,07	36.367,75	-15,43%

4.2 Turizm

TCMB verilerine göre, 2014 yılında Türkiye'yi 35,9 milyon kişi ziyaret etmiş; bu ziyaretçilerin %25'i Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinden gelmiştir.

Türkiye'ye Gelen Turistlerin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı

ÜLKE GRUBU	PAY (%)	ÜLKE GRUBU	PAY (%)
Avrupa	54	Asya	14
BDT	25	Kuzey ve Güney Amerika	3
Rusya	13	Afrika	2
Diğer BDT	12	Diğer	2
		TOPLAM	100

Ulaşım Tercihi	Ziyaretçi Sayısı
Havayolu	4.373.140
Demiryolu	42
Karayolu	70.193
Denizyolu	16.929
Günübirlikçi	18.745
Toplam	4.479.049

Rusya'dan 2014 yılında 4,5 milyona yakın ziyaretçi gelmiştir. Ziyaretçilerin yaklaşık %97'si havayolunu tercih etmiştir. Bu açıdan bakıldığında Rusya'dan direk uçuş alan Antalya, İzmir, İstanbul'un avantajı ortaya çıkmaktadır.

2014 ortalarından itibaren Rus'ların rezervasyon oranlarında da büyük bir düşüş gözlenmiştir. **Rus turistlerin ortalama 6 gün ve 505 dolar harcadığı göz önüne alındığında ve Rublenin Dolar karşısında kaybettiği değerle birlikte rezervasyon iptallerinin temel nedeni enflasyon artışı, gelecek kaygısı ve ödeme güçlüğüdür.** Tatil paketlerinin Rusya'da Ruble olarak satılması ve acentelerin bunu Türkiye'de Dolar olarak ödemesi de ortaya çıkan en büyük risklerdendir.

Sonuç olarak 2015 yılında Türkiye'yi ziyaret eden Rus turist sayısının %30-35 civarında azalması beklenmektedir. Bu itibarla Türkiye'nin 2015 yılında turizm gelirinin 1 milyar Dolar civarında azalması öngörülmektedir. Kültür Bakanlığı'nın TÜRSAB ile ortak çalışmasıyla uçak başına 6 bin Dolarlık desteği olsa da bunun turistler için çok da cazip olmadığı iddia edilmektedir.

6 bin Dolar 200 kişilik bir uçak için kişi başı 30 Dolara tekabül etmektedir. Türkiye ziyaretinde (uçak bileti hariç) kişi başı 505 Dolar harcayan turistler için de çok büyük bir motivasyon kaynağı olamayacağı açıktır.

Birçok alanda ihracat problemi yaşayan Türkiye'nin, bu gelişmeleri de göz önünde bulundurarak ülke içi hizmet sektörünün olabildiğince hareketlendiren turistler ve nihai olarak turizm için acil eylem planları oluşturması gerektiği aşikardır.

4.3 Tarım

Rusya'ya yapılan ihracatta tarım %17'lik paya sahiptir. Tarım sektörünün alt kaleminde ise en büyük payı sırasıyla yaş meyve ve sebze, dokuma, motorlu kara taşıtları ile bu taşıtların

RUSYA'DAKİ GELİŞMELERİN, TÜRKİYE'YE VE KONYA'YA OLASI SEKTÖREL ETKİLERİ

Emre Yılmaz

parça ve aksesuarlarıdır. Rusya'ya yapılan ihracatlarda artış gösteren ender sektörlerden bir tanesi de tarımdır. Tarım 2014 yılında bir önceki yıla göre %6,2 artış göstermiştir.

TÜRKİYE'NİN RUSYA'YA TARIMSAL İHRACATI			
SEKTÖR (1000 \$)	2014 Ocak-Mart	2015 Ocak-Mart	DEĞ.
Hububat, Bakliyat, Yağlı Toh. ve Mam.	45.594,99	20.900,05	-54,16%
Kuru Meyve ve Mamulleri	12.624,90	5.878,40	-53,44%
Meyve Sebze Mamulleri	3.807,03	1.739,56	-54,31%
Yaş Meyve ve Sebze	195.299,25	207.149,21	6,07%
Zeytin ve Zeytinyağı	681,39	353,14	-48,17%
Toplam	258.007,56	236.020,36	

Türkiye'den Rusya'ya yapılan ihracatlarda 2014'ün ilk iki ayına göre artış gösteren tek alt sektör **yaş meyve ve sebze sektörüdür**. 195 milyon dolardan, 207 milyon dolara çıkan yaş meyve ve sebze ihracatı %6 artış göstermiştir.

Konya'nın tarım alanındaki ihracatına baktığımızda geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre çok düşük de olsa bir artış gözlenmiştir. Ancak alt sektör bazında artış ve azalışlar 2015'te şartların iyice zorlaştığının da habercisidir.

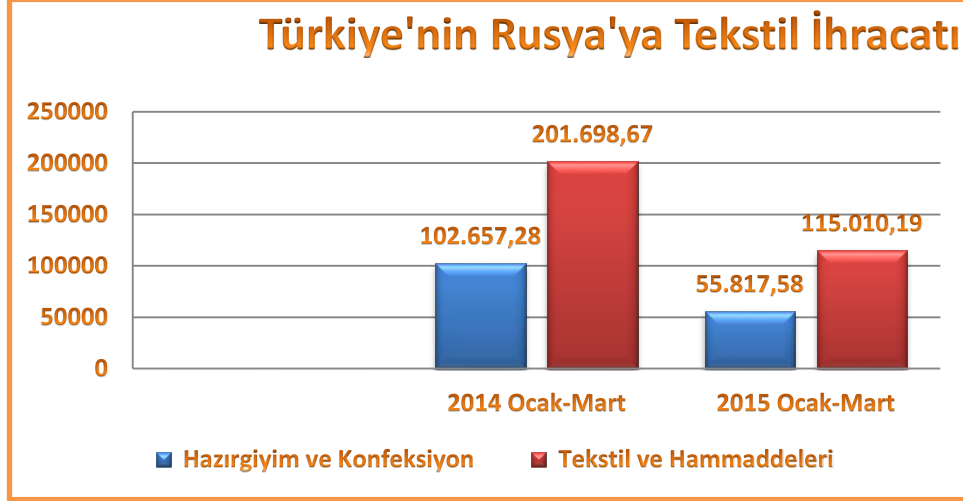
KONYA'NIN RUSYA'YA TARIMSAL İHRACATI			
SEKTÖR (1000 \$)	2014 Ocak - Mart	2015 Ocak-Mart	DEĞ.
Hububat, Bakliyat, Yağlı Toh. ve Mam.	53.558,51	55.233,99	3,13%
Meyve Sebze Mamulleri	5.182,89	4.618,24	-10,89%
Kuru Meyve ve Mamulleri	1.791,00	1.420,20	-20,70%
Zeytin ve Zeytinyağı	888,12	812,76	-8,49%
Yaş Meyve ve Sebze	898,36	526,38	-41,41%
Toplam	62.318,88	62.611,56	0,47%

Bu verilere bakıldığında, Rusya'daki tüketim alışkanlıklarının da ekonomik daralmayla birlikte değiştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Rusya'ya ihracatta ilk sırada olan Tarım'da bile böylesi büyük düşmelerin olması 2015 için kötü sinyaller vermektedir.

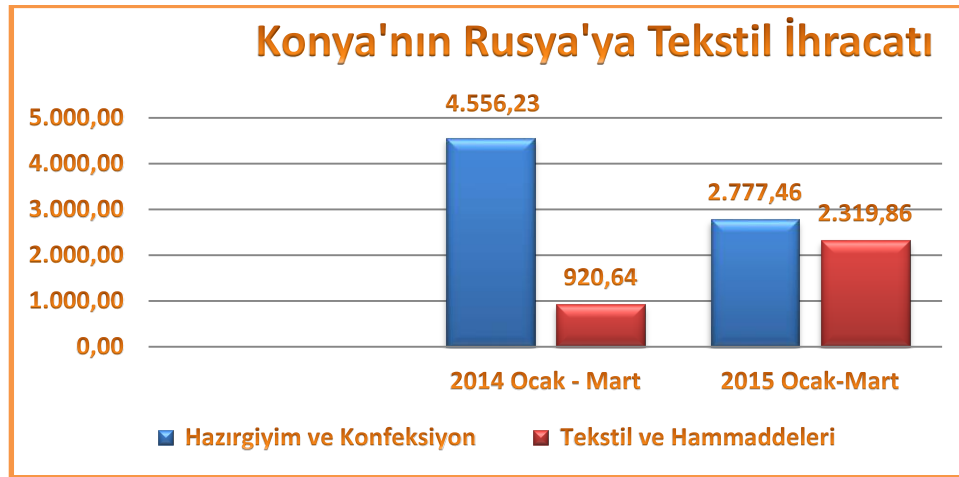
4.4 Tekstil ve Hazır Giyim

Rusya'ya gerçekleştirilen ihracatın ikinci büyük kısmı tekstil ve hazır giyim sektöründe olmaktadır. 2014'le birlikte bu sektörde de ihracat yavaşlaması başlamış ve günümüzde de

devam etmektedir. Elbette bunun temel nedeni Ruble'deki sert değer kaybıdır. Artan girdi maliyetleri, azalan alışveriş hacmi ve nihai olarak tüketim azlığı ve Ukrayna'da yaşanan sorunlar bu sektörü de derinden etkilemiştir.

Türkiye'den Rusya'ya ihracatta daralmanın yaşandığı sektörlerden bir tanesi de tekstil ve hazır giyim sektörüdür. Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %45 oranında bir azalmayla toplamda 150 milyon dolarlık bir azalma olmuştur.

Konya'nın Rusya'ya tekstil ihracatı genel olarak azalırken, tekstil ve hammaddelerinde %150'lik bir artış gerçekleşmiştir. Bu sektörün Nisan ve Mayıs aylarındaki verileri uzun vadeli yatırımlar için yol gösterecektir.

4.5 Otomotiv

Bu sektör Türkiye için başlıca ihracat pazarlarından birisi olmasa mevcut gelişmelerden en çok etkilenen sektörlerden birisi olmuştur. Çünkü Rusya'ya yönelik

otomotiv sanayi ihracatında binek araçlar ve yan sanayi ürünleri önemli bir yer tutmaktadır. Kasım 2014'te her iki gruba yönelik düşüşler gözlenmiştir. 2015 yılı ilk üç ayını bir önceki seneye karşılaştığımızda ise tablo ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'nin Rusya'ya Makine ve Otomotiv İhracatı			
SEKTÖR	2014 Ocak-Mart	2015 Ocak-Mart	DEĞ.
Makine ve Aksamları	91.048,09	49.827,08	-45,27%
Otomotiv Endüstrisi	204.585,12	92.491,41	-54,79%
	295.633,22	142.318,50	

Türkiye'nin Rusya'ya gerçekleştirdiği Makine ve otomotiv endüstrisi ihracatları ortalama %50 oranında düşüş göstermiştir. Bu veriler önümüzdeki süreç için olumsuz görünse de, zamanla toparlanma başladıkça yeniden ve çok büyük bir pazarın harekete geçeceği de aşikardır. Konya verilerine baktığımızda ise makine ve aksamları sektöründe Türkiye'nin aksine %9'luk bir büyüme gerçekleşmiştir.

Konya'nın Rusya'ya Makine ve Otomotiv İhracatı			
SEKTÖR	2014 Ocak - Mart	2015 Ocak-Mart	DEĞ.
Makine ve Aksamları	86.199,25	94.757,50	9,93%
Otomotiv Endüstrisi	81.578,72	68.808,93	-15,65%
Toplam	167.777,97	163.566,43	

5. SONUÇ

Rusya'daki son gelişmelere bakıldığında, önemli üç sektör hariç bütün sektörler büyük ölçüde olumsuz etkilenecektir. Tekstil, tarım ve otomotiv sektörü ise dönemlere bağlı olarak büyüme ve küçülme yaşayabilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, Rusya'nın alacağı faiz kararları, Ruble için atılacak adımlar, ithalat yasaklarındaki sınırlar olarak öne çıkmaktadır.

Sektörlerde elbet yavaşlamalar olacaktır, ancak karamsar bir stratejiyle pazardan çekilmek veya pazara girmekten vazgeçmek çok akılcı olmayacaktır. Çünkü her ne kadar soğuk savaş döneminden kalma gelişmeler yaşansa da 5+1 ülkelerinin İran'la imzalamış olduğu Nükleer anlaşması olumlu gelişmelerin de yaşanabileceğini göstermiştir. En erken 2015 sonuna kadar karlılıktaki azalma devam edecektir; ancak sonraki yıl için olumsuz konuşmak için daha çok erken. Bekleyip gelişmeleri takip etmek Rusya pazarı için en akılcı çözüm.

Konya'nın kanatlı sektöründeki büyümesi elbette olumlu gelişmelerden en önemlisidir. Ancak yaşanan gelişmelerle birlikte 2 milyar dolarlık hedefin

gerçekleşebilmesi için Pazar çeşitlendirme şarttır. Kaldı ki Rusya'da bu gelişmeler olmasa, yani Rusya pazarı daralmasa dahi ihracatı artırmak için yapılacak işler listesinde ilk sırada nokta atışı yapılacak ülkelerin keşfidir. Konya Ticaret Odası'nın İpekyolu Dergisi, bilgi ve araştırma raporları hedef Pazar ve hedef ülke noktasında veri sağlayacaktır. Konya'nın daha büyük bir ekonomiye sahip olması için gözümüzü kıtalara ve kıtalar ötesine çevirmemiz gerektiğini de söyleyebiliriz. Konya'nın geleceği ve büyümesi ekonomik büyümenin "tek amaç" olmasına bağlıdır.

Kaynakça:

<http://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/5037>

http://www.bbc.co.uk/turkce/ekonomi/2015/03/150313_rusya_mb_faiz

https://ekonomi.isbank.com.tr/TR/RaporGoster.aspx?link=/UserFiles/pdf/efb_20150316.pdf

<http://www.asem.org.tr/tr/publication/details/6081/K%C3%BCresel-Geli%C5%9Fmeler-I%C5%9F%C4%B1%C4%9F%C4%B1nda-Rusya'daki-Ekonomik-%C3%87alkant%C4%B1lar-ve-T%C3%BCrkiye'ye-Yans%C4%B1malar%C4%B1>

<http://www.dunya.com/ekonomi/dis-ticaret/rusya-krizi-ekonomiyi-6-sektorden-vuruyor-247774h.htm>

<http://turkrus.com/67632-gundemdeki-konurus-piyasalarindaki-hareketlilik-turkiyeyi-nasil-etkiler-xh.aspx>